

«L'economia té un objectiu fonamental que és cobrir les necessitats de la gent»

Arcadi Oliveres

Un personatge històric que voldries conèixer: John Fitzgerald Kennedy.

Una lectura imprescindible: *La ciudad de los prodigios* d'Eduardo Mendoza, universal.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: no tinc twitter ni smartphone.

No podries viure sense: diaris.

Encara tens pendent: reconstruir el meu arxiu històric.

El cooperativisme és: l'economia tal com hauria de ser.

Arcadi Oliveres va néixer a Barcelona l'any 1945. És un economista conegut per la seva visió crítica del sistema capitalista i un activista per la pau i la justícia global que ha estat vinculat a nombroses entitats i moviments socials.

Carla Liébana
@carlaliebana

Amb tot el que està passant en l'àmbit polític i social, quin hauria de ser el paper de l'economia social i solidària (ESS) com a agent d'incidència?

Bona part dels problemes que tenim ara són fruit de la situació econòmica que vivim. Quan al mes d'octubre es van convocar eleccions general, la premsa va dir que eren fruit de «la malentesa entre els partits», però per a mi la causa és l'oposició de l'Ibex-35 a permetre que Podem ocupi llocs al govern. El que mana és l'Ibex. No vull dir que tingui una responsabilitat directa amb el tema dels empresonaments, però l'economia marca la vida política. I l'ESS ha de ser l'alternativa a aquest sistema inacceptable que es diu capitalisme: un sistema que mata la gent, que genera desigualtats, que esgota el planeta. Un sistema a qui hem de dir un no radical.

Aquests mesos hem vist el jovent molt mobilitzat per les llibertats i pel planeta. Creus que és just quan es diu que els joves no lluiten per res, exceptuant aquests casos?

Crec que, en general, el jovent treballa molt i treballa bé. En la meua època, per mobilitzar-nos es penjaven cartells al carrer i les reunions es programaven d'una setmana per l'altra; ara, les manifestacions es convoquen a través del mòbil i les reunions són virtuals. Les modalitats han canviat, però les finalitats són igual d'excel·lents.

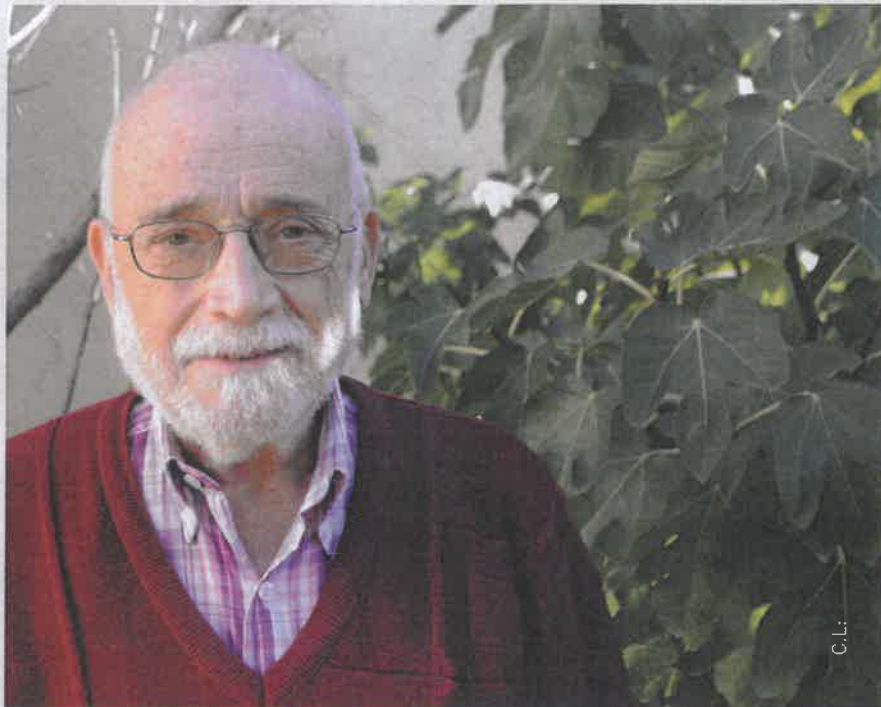
Ho hem vist amb el tema ambiental però també amb el migratori: quant d'acolliment fa la gent jove? Moltíssim. Quantes cooperatives han sortit de joves? Moltíssimes. Potser abans les lluites s'associaven més a ideologies polítiques i avui dia això s'ha desdibuixat, però la bona voluntat hi és.

Com a activista per la pau i defensor de la no-violència: és violència cremar un contenidor?

Sí, jo crec que sí. La meua no-violència és radical, per tant vol dir no-violència amb les persones ni amb les coses. Sé que és un tema molt discutible, però jo ho veig així. Mai és legítima la violència, sempre és contraproduent.

Com et vas endinsar en el món de l'economia crítica?

De mica en mica. He dedicat bona part de

Arcadi Oliveres durant l'entrevista.

la meua vida a donar classes a la UAB. Els primers anys a l'Escola d'Empresarials i després a la Facultat d'Econòmiques, on em vaig adonar que l'economia que s'explicava –i s'explica– allà no m'agradava gens ni mica. Els leïmotius eren augmentar el benefici i el creixement, i jo crec que cap dels dos han de ser els objectius de l'economia. L'economia té un objectiu fonamental que és cobrir les necessitats de la gent i para de comptar.

Quan vaig veure això i ho vaig explicar a la UAB, em van traslladar a Polítiques, on m'he mantingut més de vint-i-cinc anys. També he passat per Dret, Periodisme, Educació Social, fins i tot Veterinària. Això ha coincidit, per altra banda, amb una sèrie de moments (la crisi del petroli del 73, la crisi enganyifa del 2008...) i amb què els moviments socials en què m'he mogut, sempre han caminat d'una manera o altra cap a aquesta economia. Vaig ser un dels organitzadors de la primera conferència sobre banca ètica que es va fer a Barcelona el 1999, he treballat temes com el comerç just, etc. No soc membre actiu de cap cooperativa, però sempre m'ha interessat aquest món.

L'economia que defenses és social, solidària, ecològica, cooperativa i ètica. Trobo a faltar feminista.

És veritat. No puc renegar dels orígens d'una societat masclista com aquella en què vaig viure la joventut. Últimament he començat a esmenar-ho i he començat a parlar de l'economia de la cura, com a porta d'entrada a qui fa més la cura, que són les dones. Encara no ho he corregit del tot, però ho intento.

Vas ser un ferm opositor del programa d'Educació Financera a les Escoles de Catalunya promogut per grans entitats bancàries. Quins elements de la seva visió de l'economia et semblen més perillosos per ensenyar a l'alumnat?

Les finances. L'economia hegemònica, a part de ser un desastre, s'ha anat transformant en una economia financera. Això vol dir que s'ha perdut completament la idea de l'empresa que hi ha al darrere, de la producció. Antigament un accionista podia ser un senyor molt egoïsta i viure només pels seus beneficis, però era accionista d'aquella empresa i sabia què s'hi feia. Avui dia, tu vas a borsa i no saps de què ets accionista. Pots treure un trosset d'aquest paquet financer, un trosset d'aquell altre, però et distancies completament d'una cosa que pot estar molt mal feta.

La *financiarització* de l'economia ha portat la crisi, les tancades i els trasllats

d'empreses. Les finances manen però són pràcticament anònimes, indeterminades, grans fons d'inversió que no saps on van a parar. De fet, jo no diria economia financera, diria economia delictiva i prou.

Per tant, el problema va més enllà del tipus de negoci.

La cosa s'agreuja si parlem d'especulació immobiliària o de negocis bruts com les armes, les drogues, la prostitució. Però fins i tot als negocis que diríem legals hi trobo problemes, perquè tinc uns pensaments una mica atípics: penso que no és legítim cobrar tipus d'interès que superin la inflació. Si la inflació és d'un 2% i el banc et paga un interès d'un 2%, no fa altra cosa que refer-te de la inflació. Però si et paga un 6%, qui et regala aquest 4% de diferència? La societat.

Llavors la major part de la ciutadania –que no entrem en borsa– som còmplices de l'especulació quan cobrem interessos dels bancs?

I no només, perquè hi ha altres tècniques perquè cada vegada més la gent intervingui en l'especulació. Com? Amb els fons de pensions. Si a tu et diuen que no cobraràs pensió el dia de demà, tens por i comences cada mes a posar una part del teu sou al banc i al cap d'uns quants anys ja has fet un petit capital. Però aquests diners teus, que no toques fins que et jubiles, no fan altra cosa que participar en l'especulació. Rarament un fons de pensió et dirà què fa amb els teus diners, et dirà la rendibilitat a finals d'any, et dirà la desgravació fiscal a què tens dret. Però no et dirà «escolti, vostè està invertint en armes o en drogues». I a més, com que hi ha aquesta amenaça mediàtica segons la qual no es podran pa-

gar les pensions el dia de demà... amenaça totalment falsa, perquè si fóssim capaços d'eliminar el frau fiscal i traslladar aquests diners a les pensions, aquestes es podrien incrementar en un 80%. Només és qüestió de voluntat política: cal perseguir el frau fiscal. Però això vol dir passar comptes al Santander, a Ikea i a tots aquells que estafen de l'Ibex.

Moltes persones fomenten l'especulació sense ser-ne conscients, doncs?

Podríem dir-ho així. El fet de comprar una casa i que en vendre-la rebis un milió d'euros més del que t'ha costat, la gent s'ho pren amb naturalitat, però això no és economia. No és que pensi que només es poden tenir diners a canvi del treball, sinó que crec que s'han de tenir diners en funció de les necessitats de cada persona. Ara diré una barbaritat, però si pogués prohibiria les loteries. Que els diners surtin d'una pensió, em sembla magnífic. D'una renda garantida de ciutadania? Em sembla perfecte. Però que surti només perquè has tingut la sort d'agafar una butlleta que tenia el 5 en comptes del 6? No ho entenc. És l'antítesi de l'economia.

El passat mes de juny vas rebre la Medalla d'Or al Mèrit Cívic de l'Ajuntament de Barcelona i vas destacar que el govern municipal havia «treballat de valent» en els darrers quatre anys.

Precisament quan vaig dir això pensava especialment en l'ESS: han intentant donar-li molt de suport als barris, a través de Barcelona Activa, etc. Que s'han comès errors? També. Per a mi el més impresentable és donar continuïtat al Mobile World Congress. Que Barcelona representi el més negre, el més brut,

especulatiu, estafador i exemple d'evasió d'impostos de l'economia mundial com és el negoci de la telefonia mòbil, ho he lamentat sempre.

Portes dècades fent ponències per la justícia social: han canviat gaire les teves reivindicacions en tot aquest temps?

No, perquè com diu el nom de l'organització on m'hi he dedicat molts anys, Justícia i Pau, la justícia segueix enfrontant-se amb un cúmul d'injustícies i la pau amb un món militaritzat i bel·licós. Hi ha facetes que van canviant però el contingut general és el mateix i, segurament agreujat, perquè les diferències entre rics i pobres s'han fet més grans i les guerres han anat creixent. Per sort, en algunes coses hem millorat. L'ESS ha crescut i també la consciència ambiental. Tot i així, no deixo de veure aquella petita part d'egoisme humà, perquè si dic que vinguin els immigrants, el gruix de la gent diu «ui no, de cap manera»; en canvi, si dic que no contaminin les fàbriques, la gent diu «sí, sí, perquè aquí va la salut dels nostres fills». És legítim lluitar per les dues coses, però jo prefereixo lluitar per l'acolliment migratori que per la qüestió ambiental, perquè conté menys dosi d'egoisme.

En una possible Catalunya independent, t'imagines l'ESS i el cooperativisme més protagonista?

Hauria de ser-ho. Si volem una Catalunya independent és per fer un país nou, no per tenir el que ja tenim una mica més reduït. Una de les coses que més he lamentat és que portem nou anys de procés independentista i encara no ens hem atrevit a definir quin país volem per al dia de demà. Per descomptat, és imprescindible que sigui un país en què predomini aquesta economia que, per altra banda, ja té unes fortes arrels històriques a Catalunya: cooperativisme al segle XIX, col·lectivitzacions a la República, etc.

Una anècdota: el president Tito de Iugoslàvia (que era un dictador) va instaurar un sistema d'empreses col·lectives inspirant-se en Catalunya. Com a brigadista internacional havia vingut a defensar la República i va aprendre com s'estaven fent les col·lectivitzacions aquí. Voler que l'economia d'una Catalunya independent estigui vinculada a l'ESS no és altra cosa que recuperar una part del passat, certes arrels que tenim.

“

«Mai és legítima la violència, sempre és contraproduent.»